

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2004 m. gruodžio 16 d.¹

I — Įžanga

1. Nyderlanduose taikoma diferencijuoto apmokėjimo sistema, pagal kurią pieninės, mokėdamos pieno gamintojams, t. y. tam tikriems ūkininkams už prastesnės kokybės žalią pieną gali sumažinti kainą. Šie kainos sumažinimai naudojami tikslinėms priemonėms gamintojams, per tam tikrą laikotarpį tiekusiems pieninėms nepriekaištingos kokybės žalią pieną, finansuoti.

3. Šiame kontekste Nyderlandų teismas *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (toliau taip pat – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas) prašo Teisingumo Teismą išaiškinti Bendrijos teisėje numatytą pagalbos draudimą (EB 87 straipsnio 1 dalis) ir pagalbos priemonių įgyvendinimo draudimą (EB 88 straipsnio 3 dalis) bei 1968 m. birželio 27 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 804/68 dėl bendro pieno ir pieno produktų rinkos organizavimo (toliau – Reglamentas Nr. 804/68)².

II — Teisinis pagrindas

2. Nagrinėjamoje byloje pagal Bendrijos teisę tikrinama ši diferencijuoto apmokėjimo sistema. A. H. Kuipers, kurio 1995 m. pristatytą žalią pieną pieninė įvertino kaip nekokybišką, apskundė pieninę dėl pieno kainos sumažinimo. Jo manymu, šis kainos sumažinimas prieštarauja Bendrijos teisei.

A — Bendrijos teisės aktai

4. Bendrijos teisinį pagrindą šiuo atveju sudaro EB 36 straipsnio 1 dalis,

1 — Originalo kalba: vokiečių.

2 — OL L 148, p. 13.

EB 87 straipsnio 1 dalis ir EB 88 straipsnio 3 dalis bei Reglamentas Nr. 804/68³.

5. Pagal EB 36 straipsnio 1 dalį antraštinės dalies dėl konkurencijos taisyklių žemės ūkio produktų gamybai ir prekybai nuostatos taikomos tik Tarybos nustatyto mastu, atsižvelgiant į EB 33 straipsnio tikslus, pagal EB 37 straipsnio 2 ir 3 dalis ir jose aprašytą procedūrą.

6. EB 87 straipsnio 1 dalis nustato:

7. EB 88 straipsnio 3 dalis nustato:

„Apie visus ketinimus suteikti ar pakeisti pagalbą Komisija turi būti laiku informuojama, kad ji galėtų pateikti savo pastabas. Jei Komisija mano, kad tokie ketinimai pagal 87 straipsnį yra nesuderinami su bendrąja rinka, ji nedelsdama pradeda šio straipsnio 2 dalyje nustatytą procedūrą. Atitinkama valstybė narė savo pasiūlytų priemonių neįgyvendina tol, kol nepriimamas galutinis sprendimas.“

8. Reglamento Nr. 804/68 23 ir 24 straipsniai išdėstyti taip⁴:

„23 straipsnis

„Išskyrus tuos atvejus, kai ši Sutartis nustato kitaip, valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su bendrąja rinka, kai ji daro poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.“

Jei kitaip nenumatyta šiame reglamente, EB sutarties 92–94 straipsniai taikomi 1 straipsnyje išvardytų produktų gamybai ir prekybai.

3 — 2000 m. sausio 1 d. Reglamentas Nr. 804/68 buvo pakeistas 1999 m. gegužės 17 d. Reglamentu (EB) Nr. 1255/1999 dėl bendro pieno ir pieno produktų rinkos organizavimo (OL L 160, p. 48, toliau – Reglamentas Nr. 1255/1999). Tačiau pagrindinės bylos teisinės aplinkybės susijusios su 1995 m., tad, atsižvelgiant į laiką, nagrinėjamai bylai taikytinas Reglamentas Nr. 804/68.

4 — Reglamento Nr. 804/68 23 ir 24 straipsnių turinys atitinka Reglamento Nr. 1255/1999 37 ir 38 straipsnius; taip pat žr. Reglamento Nr. 1255/1999 III priedą. Ankstesni EB sutarties 92–94 straipsniai, kuriais remiamasi Reglamente Nr. 804/68, atitinka šiuo metu galiojančios redakcijos EB 87–89 straipsnius.

24 straipsnis

vertinama valstybių narių teikiama pagalba ir draudžiama su bendrąja rinka nesuderinama pagalba, iš esmės reikia pritaikyti pieno sektoriui; <...>“ (Pataisytas vertimas)

1. Pagal EB sutarties 92 straipsnio 2 dalies nuostatas valstybės pagalba, kurios suma nustatyta pagal 1 straipsnyje išvardytų produktų kainą ar kiekį, draudžiama.

10. Taip pat reikia atsižvelgti į Reglamento Nr. 804/68 3 straipsnį, kuriame apie pieno kainos nustatymą sakoma:

2. Nacionalinės priemonės, sudarančios galimybę sulyginti 1 straipsnyje išvardytų produktų kainas, taip pat draudžiamos.“ (Neoficialus vertimas)

„3 straipsnis

Reglamento Nr. 804/68 1 straipsnyje išvardyti gaminiai, kuriems taikoma 24 straipsnio 2 dalis, visų pirma yra pienas, grietinėlė, sviestas, sūris, varškė, laktozė ir laktozės sirupas.

1. Iki kiekvienų metų rugpjūčio 1 d. Bendrijai turi būti nustatyta tikslinė pieno kaina pieno metams, prasidėsiantiems kitais kalendoriniais metais.

9. Reglamento Nr. 804/68 dvyliktoje konstatuojamojoje dalyje, be kita ko, pateikiamas toks aiškinimas:

<...>

„Kadangi tam tikra valstybės teikiama pagalba keltų pavojų vienodų kainų sistema paremtos bendrosios rinkos sukūrimui; kadangi dėl to Sutarties nuostatas, pagal kurias

2. Tikslinė kaina yra kaina, kurią siekiama užtikrinti už visą pieno metais gamintojų parduotą pieną Bendrijos rinkoje ir užsienio rinkose.

3. Tikslinė kaina nustatoma į pieninę pri-statomam 3,7 % riebumo pienui. <...>⁵ (Neoficialus vertimas)

11. Be to, pagrindinės bylos faktinių aplin-kybių metu Reglamento (EEB) Nr. 1411/71 5 straipsnio 1 dalies antroji pastraipa nus-tatė⁶:

„<...> geriamojo pieno gamybai naudojamam pienui taikoma pagal kokybę diferencijuoto apmokėjimo sistema. Ši sistema turi garan-tuoti, kad geriamojo pieno gamybai naudo-jamas pienas atitiktų tam tikrus kokybės, taip pat ir sudėties standartus.“

produktų kokybės įstatymą (*Landbouwkwa-liteitswet*, toliau – ŽŪ produktų kokybės įstatymas)⁷, Nutarimą dėl žemės ūkio pro-duktų kokybės: žalias pienas ir pieno pro-duktai (*Landbouwkwaliteitsbesluit rauwe melk en zuivelbereiding*, toliau – Nyderlandų pagrindinis nutarimas dėl pieno)⁸ bei Žemės ūkio, gamtos apsaugos ir žuvininkystės ministro priimtą Nutarimą dėl žemės ūkio produktų kokybės užtikrinimo: mokėjimas už ūkio pieną pagal jo kokybę (*Landbouwk-waliteitsregeling uitbetaling van boerderij-melk naar kwaliteit*, toliau – Nyderlandų įgyvendinimo nutarimas dėl pieno)⁹. Taip pat reikia nurodyti *Productschap Zuivel* (Pieno produktų tarnybos), kuri yra pagrin-dinės bylos atsakovė, vieną potvarkį ir nutarimą.

13. Remiantis šiais susijusiais teisės aktais, galima padaryti tokias pagrindines išvadas:

B — Nacionalinės teisės aktai

12. Kalbant apie Nyderlandų nacionalinę teisę, pirmiausia reikia nurodyti Žemės ūkio

14. ŽŪ produktų kokybės įstatymo 2 straips-nio 1 dalis kartu su Pagrindinio nutarimo dėl pieno 3 straipsnio a punktu suteikia teisinį įgaliojimą nustatyti taisykles dėl (žemės ūkio) produktų, šiuo atveju – žalio pieno, kokybės. Šios taisyklės, be kita ko, gali reglamentuoti kainų nustatymą pagal produktų kokybę.

5 — Nuo 1996 m. liepos 1 d. Reglamento Nr. 804/68 3 straipsnio 1 dalis pakeista taip: „Bendrijoje kasmet nustatoma tikslinė pieno kaina“. (1996 m. liepos 30 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1587/96, OL L 206, p. 21). Nuo 2000 m. sausio 1 d. galiojančio Reglamento Nr. 1255/1999 3 straipsnyje išliko tikslinių kainų nustatymo sistema, tačiau nereikalaujama kasmet nustatyti kainos iš naujo.

6 — 1971 m. birželio 29 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1411/71, nustatantis papildomas Bendrojo muitų tarifo 04.01 subpozicijai priskiriamo pieno ir pieno produktų rinkos bendro organizavimo taisyklės (OL L 148, p. 4). Šis reglamentas negalioja nuo 1998 m. sausio 1 dienos.

7 — 1971 m. *Staatsblad*, p. 371, pakeistas 1993 m. gruodžio 23 d. įstatymu (1993 m. *Staatsblad*, p. 690).

8 — 1994 m. *Staatsblad*, p. 63, pakeistas 1995 m. birželio 26 d. Potvarkiu (*Staatscourant* 122).

9 — 1994 m. *Staatscourant*, p. 25, negalioja nuo 2000 m. sausio 8 dienos.

15. ŽŪ produktų kokybės įstatymo 2 straipsnio 2 dalies f punktą kartu su Nyderlandų pagrindinio nutarimo dėl pieno 3 straipsnio a ir c punktais leidžia įvesti priemonių ir kainos sumažinimo sistemą, atsižvelgiant į produkto kokybę.

pieną pagal kokybę (1994 m. *Landbouwkwaliteitsverordening, Uitbeting van boerderijmelk naar kwaliteit*, toliau – 1994 m. Potvarkis)¹¹, kuriame, be kita ko, nurodyta:

„2 straipsnis

16. Remiantis ŽŪ produktų įstatymo 8 straipsniu, privatiems juridiniams asmenims gali būti perduodamos žemės ūkio produktų priežiūros bei patikros funkcijos, taip pat teisės aktų, susijusių su kainos nustatymu pagal produktų kokybę, vykdymas. Nyderlandų pagrindinio nutarimo dėl pieno 3 straipsnio pirmosios pastraipos c punkte ir 7 straipsnyje nurodyta, kad ši užduotis pieno pramonės srityje iš esmės skiriama *Stichting Centraal Orgaan voor Kwaliteitsaangelegenheden in de Zuivel* (toliau – COKZ)¹⁰, kurios buveinė yra Leusden.

1. Ūkio pieno surinkėjas turi sumokėti už šį pieną atitinkamiems melžiamų karvių augintojams pagal jo kokybę, laikydamasis šiame potvarkyje arba pagal jį įtvirtintų normų.

<...>

17. Nyderlandų įgyvendinimo nutarimo dėl pieno 2 straipsniu kompetentinga tarnyba (*Productschap Zuivel*) įgaliojama potvarkiu nustatyti taisykles, reglamentuojančias mokėjimą už ūkio pieną pagal jo kokybę, taip pat ir kokybės patikrinimo, kainos sumažinimo išskaitymo bei kokybės priemonės mokėjimo taisykles. Remdamasi įgyvendinimo nutarimo dėl pieno 2 straipsniu, *Productschap Zuivel* išleido 1994 m. potvarkį dėl žemės ūkio produktų kokybės – mokėjimas už ūkio

3. Ūkio pieno surinkėjas turi:

- a) nustatyti pieno, gauto iš melžiamų karvių augintojų ūkių, kokybę, ir

10 – Centrinė pieno produktų kokybės institucija.

11 – 1994 m. *PBO-blad*, afl. Nr. 9. 1999 m. rugsėjo 15 d. *Productschap Zuivel* išleido naują potvarkį, *Zuivelverordening 2000, Uitbeting van boerderijmelk naar kwaliteit, samenstelling en gewicht*, įsigaliojusį 2000 m. sausio 1 dieną. Šiuo potvarkiu, be kita ko, nutraukiamas 1994 m. potvarkio galiojimas.

- b) užrašyti pagal a punkto nuostatas atlikto patikrinimo rezultatus, vado-
vaudamasis šiame potvarkyje arba
pagal jį įtvirtintomis normomis.

2. Kiekvienam regionui, kurį, susipažinęs su COKZ nuomone, apibrėžia pirmininkas, nustatomas toks kokybės priemokos už 100 kilogramų pieno dydis, kad bendra kokybės priemokų suma per nustatytą laikotarpį būtų lygi arba apytiksliai lygi bendrai išskaitytų kainos sumažinimų sumai.

<...>

10 straipsnis

1. Pieno kontrolės stotis įvertina kokybės tikrinimo rezultatus pagal standartų, kainos sumažinimo taškų ir kitų taikytinų sumažinimų sistemą, kurią, susipažinęs su COKZ nuomone, patvirtina pirmininkas.

12 straipsnis

Ūkio pieno surinkėjas už kiekvieną tikrinimo laikotarpį viso melžiamų karvių augintojų per šį laikotarpį pieninei pristatyto ūkio pieno atžvilgiu pagal bendrą skirtų kainos sumažinimo taškų skaičių išskaito kainos sumažinimą, kurio dydį, susipažinęs su COKZ nuomone, turi nustatyti pirmininkas, ir kiekvieno pristatymo atžvilgiu – kitą (-us) galimą (-us) kainos sumažinimą (-us) dėl piene nustatytų antibiotikų.“

<...>

11 straipsnis

1. Ūkio pieno surinkėjai per nustatytą dvylikos savaičių laikotarpį sumoka kokybės priemoką melžiamų karvių augintojams, kuriems per šį laikotarpį nebuvo skirta daugiau nei vienas kainos sumažinimo taškas ir kurių tiekiamame piene nenustatyta antibiotikų. <...>

18. *Productschap Zuivel* išleistu Nutarimu dėl kokybės patikrinimo rezultatų pateikimo dažnumo ir įvertinimo (Besluit vaststelling frequentie en beoordeling resultaten kwaliteitsonderzoek),¹² be kita ko, nustatomas taikytinas kainos sumažinimas. Pagal šį Nutarimą išskaitoma 0,50 NLG (0,23 EUR) už kilogramą pristatyto pieno, kuriame randama antibiotikų likučių.

12 — 1994 m. *PBO-blad*, afl. Nr. 20, p. 25, pakeistas 1994 m. liepos 19 d. Nutarimu (*PBO-blad*, afl. Nr. 42) ir 1995 m. vasario 15 d. Nutarimu (*PBO-blad*, afl. Nr. 15).

III — Faktinės aplinkybės ir pagrindinė byla

A — Nyderlandų apmokėjimo sistemos veikimo apžvalga¹³

19. Nyderlandų pieninės nuolat tikrina joms tiekiamo žalio pieno kokybę. Už nekokybišką pieną skiriami kainos sumažinimo taškai ir atitinkama pieninė sumažina kainą, išskaitydama šį kainos sumažinimą iš mokėtinos sumos.

20. Pieno gamintojams, kurių tiekiamam pienui per dvyliką savaičių buvo skirtas ne daugiau kaip vienas kainos sumažinimo taškas ir kurių tiekiamame piene nenustatyta antibiotikų likučių, pieninės moka kokybės priemonę. Priemonės dydį periodiškai perskaiciuoja COKZ, remdamasi pieninių pateiktais duomenimis.

21. Priemonės suma už 100 kilogramų pristatyto pieno nustatoma taip, kad išmokėtų priemonių suma per atitinkamą laikotarpį atitiktų arba maždaug atitiktų išskaitytą kainos sumažinimų sumą. Jei pieninės išskaitytų kainos sumažinimų suma per tam tikrą laikotarpį didesnė už išmokėtų priemo-

kų sumą, skirtumą pieninė perveda COKZ, kuri savo ruožtu perveda lėšas pieninėms, kurios sumokėjo daugiau priemonių, nei išskaitė kainos sumažinimų.

22. Nutartyje dėl prejudicinio sprendimo nurodyta, kad 1995 m. pieno kaina Nyderlanduose buvo 71,43 NLG už 100 kg, t. y. 0,7143 NLG (0,32 EUR) už kilogramą. Piene radus antibiotikų likučių, kaina už kilogramą pristatyto pieno buvo sumažinama 0,50 NLG (0,23 EUR).

23. Teisingumo Teismas neturi duomenų, kiek gamintojų nagrinėjamu laikotarpiu gavo priemokas ir kokio dydžio priemonės buvo konkrečiais atvejais. Apie tai paklausta per posėdį Nyderlandų vyriausybė niekam neginčijant atsakė, kad priemonių sumos buvo labai mažos. A. H. Kuipers teigimu, 70–80 % Nyderlandų ūkininkų yra gavę tokias priemokas už pieną.

24. Nutartyje dėl prejudicinio sprendimo dar sakoma, kad Nyderlanduose 1995 m. bendra kokybės priemonių suma sudarė 0,217 % bendros išmokų už pristatytą pieną sumos. Vėlesniais metais (1996–1999 m.) ši dalis tik vieną kartą buvo šiek tiek didesnė (1996 m. –

¹³ — Pirmiausia žr. Nyderlandų vyriausybės rašytinių pastabų 20–22 punktus ir žodines pastabas, pateiktas per posėdį.

0,227 %), o kitais metais nuolat mažėjo (1997–1999 m. laikotarpiu ji sumažėjo: 1997 m. siekė 0,196 %, 1997 m. – 0,185 %, o 1999 m. – 0,174 %).

B — Pagrindinis ginčas

25. Pagrindinės bylos ieškovas A. H. Kuipers yra melžiamų karvių augintojas Nyderlanduose; 1995 m. jis tiekė žalią pieną į Nyderlandų pieninę *Zuivelfabriek De Kievit B.V.*, esančią Meppel. 1995 m. liepos 24 d. ir 28 d. bei 1995 m. rugpjūčio 8 d. ir 15 d. laiškais su antrašte „Kokybės ataskaita“ pieninę informavo A. H. Kuipers, kad jo pristatytame piene rasta antibiotiko¹⁴. Dėl šios priežasties iš A. H. Kuipers mokėjimo už pristatytą žalią pieną, remiantis 1994 m. potvarkio 12 straipsniu, buvo išskaityta po 0,50 NLG (0,23 EUR) už kilogramą ir išskaityta suma (iš viso 5 428,95 NLG (2 463,55 EUR)) liko pieninės balanse.

26. A. H. Kuipers pirmiausia bandė ginti savo teises įvairiais būdais COKZ, tačiau nesėkmingai. Atsakydamas į jo ieškinį *Raad van State, Afdeling bestuursrechtspreek*¹⁵ galiausiai panaikino anksčiau priimtus admi-

nistracinius ir teisinius sprendimus ir, be kita ko, perdavė pirminį A. H. Kuipers skundą toliau nagrinėti *Productschap Zuivel*.

27. 2000 m. gruodžio 20 d. *Productschap Zuivel* tarnyba atmetė jai perduotą A. H. Kuipers skundą kaip nepagrįstą. Pastarasis apskundė šį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

IV — Prašymas priimti prejudicinį sprendimą ir procesas Teisingumo Teisme

28. 2003 m. birželio 27 d. nutartimi *College van Beroep voor het bedrijfsleven* sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar šiuo atveju nagrinėjama pieninei pristatytam žaliame pienui taikomų kainos sumažinimų ir priemonių, atsižvelgiant į jo kokybę, nacionalinė sistema atitinka Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 804/68 dėl bendro pieno ir pieno produktų rinkos organizavimo ir būtent jo 24 straipsnio 2 dalyje (konsolidavus teksto pakeitimus, dabar tai Reglamento

14 — Nutartyje dėl prejudicinio sprendimo tai buvo vadinama „een bacteriegroeiemmende stof“ (bakterijų dauginimąsi slopinančia medžiaga). Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas praneša, kad A. H. Kuipers ikiteisminio tyrimo metu pripažino naudojęs peniciliną gydymui nuo mastito.

15 — Valstybės taryba, Administracinės praktikos skyrius.

(EB) Nr. 1255/99 38 straipsnio 2 dalis) nustatytą draudimą sudaryti galimybę sulgyinti kainas?

2. Ar šiuo atveju nagrinėjama priemonė už pieninei pristatytą žalią pieną taikymo atsižvelgiant į jo kokybę nacionalinė sistema atitinka Tarybos reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 1 dalyje nustatytą draudimą skirti pagalbą?

3. Jei atsakymas į 2 klausimą teigiamas, ar tokia sistema yra pagalba, apie kurios teikimą reikia iš anksto informuoti Komisiją pagal EB sutarties 93 straipsnio 3 dalį (dabar – EB 88 straipsnio 3 dalis)?“

29. Bylos nagrinėjimui Teisingumo Teisme A. H. Kuipers, Nyderlandų vyriausybė ir Komisija pateikė rašytines ir žodines pastabas.

V — Vertinimas

A — Pirmas klausimas: kainos sumažinimo arba priemonių atsižvelgiant į kokybę suderinamumas su Europos pieno kainas reglamentuojančiomis taisyklėmis

30. Pirmu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės

siekia išsiaiškinti, ar bendram pieno ir pieno produktų rinkos organizavimui, būtent Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 2 daliai, prieštarauja tokios nuostatos, šiuo atveju Nyderlandų nacionalinės teisės aktai, kurios numato pieninėms pristatytą žalio pieno kainos sumažinimą arba priemonę, atsižvelgiant į jo kokybę.

31. Nyderlandų vyriausybė mano, kad ginčijama kainos sumažinimo ir priemonių sistema yra suderinama su Reglamentu Nr. 804/68, o Komisijos nuomone, ši sistema prieštarauja bendro rinkos organizavimo kainų sistemai. A. H. Kuipers taip pat mano, kad sistema neteisėta.

32. Iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos aišku, kad valstybės narės negali priimti nacionalinių nuostatų, pažeidžiančių bendro rinkos organizavimo kainų sistemą. Valstybės narės turi susilaikyti nuo bet kokių bendro rinkos organizavimo principams prieštaraujančių arba numatančių jo išimtis teisės aktų priėmimo¹⁶. Su bendru rinkos

16 — 1979 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Taffolt ir kt.* (10/79, Rink. p. 3301, 12 punktas); 1984 m. vasario 7 d. Sprendimas *Komisija prieš Italiją* (166/82, Rink. p. 459, 23 punktas); 1984 m. vasario 7 d. Sprendimas *Jongeneel Kaas ir kt.* (237/82, Rink. p. 483, 12 punktas) ir 2003 m. rugsėjo 9 d. Sprendimas *Milk Marque ir National Farmers' Union* (C-137/00, Rink. p. I-7975, 63 ir 80 punktai); dėl kitų bendrosios žemės ūkio politikos sričių dar žr. 1979 m. birželio 26 d. Sprendimą *Pigs ir Bacon Commission* (177/78, Rink. p. 2161, 14 punktas); 1998 m. kovo 19 d. Sprendimą *Compassion in World Farming* (C-1/96, Rink. p. I-1251, 41 punktas); 2002 m. sausio 8 d. Sprendimą *Van den Bor* (C-428/99, Rink. p. I-127, 35 punktas) ir 2003 m. lapkričio 20 d. Sprendimą *ACOR* (C-416/01, Rink. p. I-14083, 21 punktas).

organizavimu taip pat nesuderinamos taisyklės, trukdančios jam gerai veikti, net jei atitinkamo dalyko šis organizavimas išsamiai nereglamentuoja¹⁷.

Reglamento Nr. 804/68 3 straipsnio 3 dalyje nustatyta *į pieninę pristatomo 3,7% riebumo pieno* tikslinė kaina¹⁸. Be to, reglamente nutylima apie tam tikrų pieno savybių galimą įtaką kainodarai; atrodytų, kad čia turimi omenyje tik kokybės trūkumai, kaip šiuo atveju piene rasti antibiotikų likučiai.

33. Šiuo pagrindu reikia patikrinti du dalykus: pirma, ar bendras rinkos organizavimas apskritai palieka laisvės imtis nacionalinių priemonių, ar pateikia išbaigtą kainų sistemą (žr. 1 dalį toliau); antra, ar tokios nacionalinės priemonės, jeigu palikta laisvės jas taikyti, gali kenkti bendram rinkos organizavimui (žr. 2 dalį toliau). Šiuo atžvilgiu reikia atsižvelgti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nurodomą Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 2 dalį.

1) Laisvė imtis nacionalinių priemonių

34. Kalbant apie *laisvę imtis nacionalinių priemonių* reikia pastebėti, kad bendras rinkos organizavimas pateikia pieno ir pieno gaminių kainų sistemą, kurioje, be kita ko, numatyta ir tikslinė pieno kaina. Tiesa,

35. Nemanau, kad šis nutylėjimas Reglamento Nr. 804/68 3 straipsnyje duoda pagrindo teigti, kad jame numatyta kainų sistema yra visais atžvilgiais *išbaigta*. Nes tokią kainų sistemą laikyti išbaigta reikėtų, kad neva Bendrijoje būtų siekiama užtikrinti tikslinę kainą atitinkantį atlygį už bet kokios, taip pat ir prastos kokybės pieną. Didesnį pieno kainų diferencijavimą numatančios taisyklės, pavyzdžiui, remiantis kitais kriterijais, o ne tik Reglamento Nr. 804/68 3 straipsnio 3 dalyje nurodytu pieno riebumu, tokiu atveju iš esmės būtų neteisėtos. Tačiau būtų tikslinga leisti pieną vertinti ir pagal kitas jo kokybines savybes, tai ypač pasakytina apie pieno kainų diferencijavimą atsižvelgiant į jo kokybės trūkumus.

17 — Sprendimai *Compassion in World Farming* (nurodytas 16 išnašoje, 41 punktą) ir *Van den Bor* (nurodytas 16 išnašoje, 35 punktą).

18 — Tikslinę kainą nustatė Taryba pagal EB 37 straipsnio 2 dalyje pateiktą procedūrą ir Reglamento Nr. 804/68, 3 straipsnio 4 dalį.

36. Remiantis A. H. Kuipers nurodytais antriniais teisės aktais galima padaryti tokią pačią išvadą. A. H. Kuipers vadovaujasi Direktyvomis Nr. 46/92¹⁹ ir Nr. 47/92²⁰. Trumpai tariant, šios direktyvos, kaip ir Reglamentas Nr. 2377/90²¹, nustato žemės ūkio produktų sveikatos taisykles ir nurodo didžiausią galimą antibiotikų likučių kiekį šiuose produktuose. Tad iš esmės produktais, kurių kokybės kriterijai yra nurodytų normų ribose, galima laisvai prekiauti. Tačiau tai jokių būdu nereiškia, kad visų produktų, atitinkančių normas, kaina turi būti vienoda. Priešingai, normų įtvirtinimas jokių būdu nedraudžia nustatyti ribose atlikti didesnio diferencijavimo pagal kokybę ir pagal šį diferencijavimą nustatyti kainos.

leidžiama imtis tam tikrų nurodytų veiksmų (sulyginti kainas), tačiau ji nedraudžia valstybėms narėms imtis *bet kokių* veiksmų, galinčių turėti įtakos kainodarai.

38. Taip pat reiktų užsiminti, kad Reglamente Nr. 1411/71 5 straipsnio 1 dalies antroji pastraipa, kuri pagrindinės bylos faktinių aplinkybių metu tebegaliojo, irgi patvirtina šį požiūrį. Šia nuostata įtvirtinta, kad geriamojo pieno gamyboje taikytina pagal kokybę diferencijuoto apmokėjimo sistema. Tad Bendrijos teisės aktų leidėjas greičiausiai pats buvo tos nuomonės, jog Reglamento Nr. 804/68 kainų sistema nėra išbaigta.

37. Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 2 dalies priešingas argumentas taip pat rodo, kad valstybėms narėms nėra visiškai draudžiama daryti įtakos pieno kainoms. Šia nuostata atskiroms valstybėms narėms ne-

39. Tačiau, kol Bendrija nėra išleidusi apmokėjimo už žalią pieną, atsižvelgiant į jo kokybę, taisyklių, susijusių su geriamojo pieno arba kitų pieno produktų gamyba, pieno kainų nustatymo sistema nėra išsamiai reglamentuojama Bendrijos lygmeniu ir valstybės narės, laikydamosi Bendrijos teisės principų, gali ją papildyti.

19 — 1992 m. birželio 16 d. Tarybos direktyva, nustatanti žalio pieno, termiškai apdoroto pieno ir pieno pagrindo produktų gamybos bei pateikimo į rinką veterinarijos taisykles (Pataisytas vertimas) (OL L 268, p. 1).

20 — 1992 m. birželio 16 d. Tarybos direktyva dėl sąlygų, kuriomis leidžiama laikinai arba ribotai nukrypti nuo konkrečių prekybos žaliu pienu ir pieno pagrindo produktais Bendrijos sveikatos taisyklių (OL L 268, p. 33).

21 — 1990 m. birželio 26 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2377/90, nustatantis veterinarinių vaistų likučių gyvūninės kilmės maisto produktuose didžiausių kiekių nustatymo tvarką Bendrijoje (OL L 224, p. 1.), pakeistas, be kita ko, A. H. Kuipers nurodytu 1992 m. kovo 18 d. Komisijos reglamentu (EEB) Nr. 675/92 (OL L 73, p. 8.), paskutinį kartą pakeistas 2004 m. spalio 25 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1851/2004 (OL L 323, p. 6).

2) Draudimas kenkti bendram rinkos organizavimui

40. Kitas klausimas būtų toks: ar tokios nacionalinės priemonės, šiuo atveju Nyder-

landų priemonės, gali *kenkti* bendram rinkos organizavimui apskritai ir ypač jo numatyta kainų sistemai. Tai galima vertinti tik atsižvelgiant į šio reglamento prasmę ir tikslą bei prioritetinius EB sutarties siekius ir principus.

turi būti kuo artimesnė tikslinei kainai, yra klaidingas²⁴. Jeigu tikslinė kaina nustatyta ne kaip individualių pajamų garantija, o tik kaip politinis tikslas, visoje Bendrijoje reiktų siekti tam tikro lygio vidutinės kainos, atitinkančios tą orientacinę kainą. Tačiau kaip politinis tikslas suprantama tikslinė kaina leidžia diferencijuoti mokėjimą už kiekvieną produktą pagal kokybę.

a) Tikslinė kaina kaip politinis tikslas

41. Pieno tikslinė kaina Bendrijos lygmeniu yra *politinis tikslas*; ši *orientacinė kaina* neužtikrina, kad visi gamintojai kiekvienoje valstybėje narėje gaus tikslinę kainą atitinkančias pajamas²². Tai patvirtina ir Reglamento Nr. 804/68 3 straipsnio 2 dalies tekstas, kur sakoma, kad tikslinė kaina yra „kaina, kurią *siekama* užtikrinti *užvisą* pieno metais *gamintojų* parduotą pieną <...>“²³.

42. Tad ir Komisijos argumentas, kad kiekvieno gamintojo už jo produkciją gauta kaina

43. Tokia priemonių ir kainos sumažinimų, atsižvelgiant į pieno kokybę, sistema, kokia taikoma Nyderlanduose, niekaip nekenkia vienodos pieno kainos visoje Bendrijoje politiniam tikslui. Kaip nurodoma 1994 m. potvarkio 11 straipsnio 2 dalyje, priemokos už kokybišką pieną suma nustatoma taip, kad išmokėtų priemokų suma per atitinkamą laikotarpį atitiktų arba maždaug atitiktų išskaitytų kainos sumažinimų sumą. Kitaip tariant, kainos sumažinimų ir priemokų sistema jokių būdu nekeičia bendrosios sumos, kurią Nyderlandų pieninės per tam tikrą laiką išleidžia žaliajam pienui supirkti. Sistema veikia taip, kad pieninės nemoka tos pačios kainos visiems gamintojams už bet kokios kokybės tiekiamą žalią pieną, o,

22 — Sprendimas *Milk Marque ir National Farmers' Union* (nurodytas 16 išnašoje, 88 punktas).

23 — Išskirta mano.

24 — Komisijos rašytinių paaiškinimų 14 punktas.

atsižvelgdamos į tiekiamo pieno kokybę, vieniems gamintojams moka daugiau, kitiems – mažiau. Tokios neturinčios poveikio bendrosioms pajamoms taisyklės užtikrina, kad vidutinė kaina Nyderlanduose nenukryptų nuo Bendrijos nustatytos tikslinės kainos ir neturės įtakos bendro rinkos organizavimo veikimui.

tikslas yra pasiekti tokį kainų lygį gamybos ir didmeninės prekybos etapuose, kuris atitiktų tiek Bendrijos gamybos šiame sektoriuje, tiek vartotojų interesus, ir užtikrinti rinkos pasiūlą, neskatinant perteklinės gamybos²⁶.

— Vartotojų poreikiai

44. Šiuo aspektu nagrinėjama byla iš esmės skiriasi, pavyzdžiui, nuo *Toffoli* bylos, kurioje dėl nacionalinių nuostatų poveikio bendroji gamintojams už pieną mokama kaina tapo didesnė, negu Bendrijoje nustatyta tikslinė kaina (260 lirų už kg vietoj 204,26 lirų už kg)²⁵; kitaip nei šiuo atveju, ten buvo nukrypta nuo tikslinės kainos ir kartu aiškiai daromas poveikis bendram rinkos organizavimui.

b) Vartotojų ir gamintojų interesų paisymas; rinkų stabilizavimas; tiekimo užtikrinimas

45. Pagrindinis bendro pieno ir pieno produktų rinkos organizavimo mechanizmas

46. Tokiomis žalio pieno kainos sumažinimo ir priemonių taisyklėmis, kokios taikomos Nyderlanduose, siekiama įvesti į kokybę orientuotą mokėjimo sistemą ir finansinėmis paskatomis pagerinti žemės ūkio produktų kokybę. Tokiose taisyklėse paisoma *vartotojų interesų*, į kurių apsaugą pagal EB 153 straipsnio 2 dalį būtina atsižvelgti kuriant ir įgyvendinant visus Bendrijos politikos uždavinius. Ypač šiose taisyklėse atsižvelgiama į siekį užtikrinti vartotojams priimtinas tiekiamos produkcijos kainas (EB 33 straipsnio 1 dalies e punktas). Pagal *pagrįstumo* kriterijų visiškai logiška būtų siekti teisingo žemės ūkio produktų kainos ir kokybės santykio, o ne siekti mokėti tą pačią kainą už nekokybiškus produktus ir už nepriekaištingos ar netgi aukštos kokybės žemės ūkio produktus.

26 — Sprendimas *Milk Marque ir National Farmers' Union* (nurodytas 16 išnašoje, 85 punktas) ir 1981 m. kovo 10 d. Sprendimas *Irish Creamery ir Milk Suppliers Association* (sujungtos bylos 36/80 ir 71/80, Rink. p. 735, 20 punktas).

25 — Sprendimas *Toffoli* (nurodytas 16 išnašoje, 2 ir 6 punktai).

— Gamintojų interesai

47. Tokios taisyklės visiškai patenkintų ir *gamintojų interesus*. Nekokybiškos produkcijos gamintojas neturėtų tikėtis gauti už savo produktus tokią pat kainą, kaip ir gamintojas, tiekiantis nepriekaištingos ar net aukštos kokybės gaminius. O į kokybę orientuotų produktų gamintojas teisingai tikisi, kad jam už jo produkciją bus mokama daugiau, negu nekokybiškos produkcijos gamintojui.

48. EB 33 straipsnio 1 dalies b punktas, kuriuo siekiama padidinti žemės ūkyje dirbančių asmenų asmenines pajamas, irgi nereikalauja siekti už žemės ūkio gaminius mokėti tą pačią kainą, *nepaisant jų kokybės*.

49. Gamintojų interesai galėtų būti pažeisti nebent tuo atveju, jeigu valstybės nustatytas kainos sumažinimas būtų neproporcingai didelis nustatytų kokybės trūkumų atžvilgiu²⁷. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo užduotis būtų, jei reikia,

išsiaiškinti, ar toks kainos sumažinimas, koks aptariamas nagrinėjamoje byloje, t. y. normalios pieno kainos sumažinimas daugiau nei dviem trečdaliais²⁸, yra proporcingas pristatyto pieno su antibiotikų likučiais kokybės trūkumams ir ar jis pagrįstas.

— Į kokybę orientuotos mokėjimo sistemos indėlis į rinkų stabilizavimą

50. EB 33 straipsnio 1 dalies c punkte minimą tikslą *stabilizuoti rinkas* taip pat būtų lengviau pasiekti, jeigu gamintojams būtų mokama atsižvelgiant į jų produktų kokybę. Seniau vienas pagrindinių Bendrijos žemės ūkio politikos tikslų buvo gamybos didinimas; pirmiausia buvo siekiama užtikrinti gyventojų aprūpinimą pakankamu kiekiu²⁹, ypač pagrindinių maisto produktų. Tačiau kai vartotojų pasitikėjimas tam tikrais žemės ūkio produktais stipriai nusmuko, gaminių kokybė tapo daug svarbesnė. Apmokėjimas pagal gaminių kokybę gali būti

27 — Apie valstybių narių pareigą laikytis Bendrijos teisės bendrųjų principų, ypač proporcingumo principo, kiek kitu aspektu žr. 1995 m. spalio 26 d. Sprendimą *Siesse* (C-36/94, Rink. p. I-3573, 21 punkto antras sakinytis); 2001 m. liepos 12 d. Sprendimą *Louloudakis* (C-262/99, Rink. p. I-5547, 67 punktą) ir 2003 m. liepos 3 d. Sprendimą *Lennox* (C-220/01, Rink. p. I-7091, 76 punktą).

28 — Priminimas: Pieni radus antibiotikų likučių, jo kaina sumažinama 0,50 NLG už kilogramą, o normali pieno kaina — 0,7143 NLG už kilogramą (žr. šios išvados 22 punktą).

29 — Šiuo aspektu žr. EB 33 straipsnio 1 dalies d punktą.

papildoma paskata gaminti kokybiškus produktus ir taip pat sugrąžinti prarastą pasitikėjimą.

51. Bet kuriuo atveju Bendrijos teisės aktuose, susijusiuose su bendra žemės ūkio sistema, stebima tendencija pabrėžti produktų kokybę, siekiant pagerinti nuomonę apie šiuos produktus³⁰. Į kokybę orientuotos apmokėjimo už žemės ūkio produktus sistemos įvedimas atitiktų šį tikslą.

c) Konkurencijos politikos tikslai

52. Vertinant tokią apmokėjimo sistemą kaip Nyderlandų, būtina atsižvelgti ir į Bendrijos konkurencijos politikos tikslus. Kaip pripažino Teisingumo Teismas, vienas pagrindinių bendros žemės ūkio politikos ir bendro pieno bei pieno produktų rinkos organizavimo tikslų yra veiksmingos konkurencijos skatinimas žemės ūkio gaminių rinkose; bendras rinkos organizavimas žemės ūkio produktų srityje nėra nekonkuravimo sritis³¹.

53. Galbūt tokia sistema, būtent Nyderlandų, kuriai būdingas valstybės kišimasis į kainodarą konkurencijos politikos tikslu, nėra ideali, tačiau finansinės paskatos pakelti kokybę, kurias siūlo ši sistema, bet kuriuo atveju prisideda prie gamintojų konkurencijos kokybės pagrindų. Tad EB sutarties tikslai konkurencijos politikos srityje labiau skatina priimti nei atmesti tokias taisykles kaip Nyderlandų³².

d) Apibendrinimas

54. Tokiomis aplinkybėmis negalima įrodyti, kad tokia kainų sistema kaip Nyderlandų galėtų pakenkti bendro pieno ir pieno produktų rinkos organizavimo tikslams, išaiškintiems atsižvelgiant į EB sutarties pagrindinius tikslus ir principus.

30 — Žr., pavyzdžiui, kilmės pažymėjimų klausimu 2000 m. gegužės 16 d. Sprendimą *Belgija prieš Ispaniją* (C-388/95, Rink. p. I-3123, 53 punktas) ir 2003 m. gegužės 20 d. Sprendimą *Ravil* (C-169/00, Rink. p. I-5053, 48 punktas) ir *Consorzio del Prosciutto di Parma e Salumificio S. Rita* (C-108/01, Rink. p. I-5121, 63 punktas).

31 — Sprendimas *Milk Marque ir National Farmers' Union* (nurodytas 16 išnašoje, 57 ir paskesni punktai, ypač 57 ir 61 punktai).

32 — Kalbant apie EB 81 ir 82 straipsnius būtina pažymėti, kad nei *Productschap Zuivel*, nei įstaiga COKZ nevykdo Nyderlandų kainų politikos kaip įmonė ar įmonių susivienijimas. *Productschap Zuivel* atliekamas išskaitų nustatymas bei COKZ atliekamas priemonių institucijos pagal teisės aktus valstybės vardu vykdoma veikla. Žr. šiuo klausimu, pavyzdžiui, 1997 m. kovo 18 d. Sprendimą *Call* (C-343/95, Rink. p. I-1547, 16–18 punktai) ir mano 2004 m. spalio 28 d. išvadą *Viaconi* (C-134/03, šiuo metu Teisingumo Teisme nagrinėjama byla, 70 ir 71 punktai).

3) Draudimas sulyginti kainas

Bendrijos lygiu nustatytas įvairių pieno produktų kainodaros normas, ypač fiksuotas intervencines ir tikslines kainas³³. Tačiau kiekvieno iš šių produktų kainos sudėties reguliavimas pagal kokybę, kaip jau minėta, neprieštarauja Bendrijos teisei.

55. Pagaliau, kalbant apie Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 2 dalį, joje draudžiamos tik tos nacionalinės priemonės, kurios sudaro *galimybę sulyginti kainas*. Tiksliau sakant, šis draudimas taikomas priemonėms, sudarančioms galimybę sulyginti „1 straipsnyje išvardytų produktų kainas“. Tie produktai yra visų pirma pienas, grietinėlė, sviestas, sūris, varškė, laktozė ir laktozės sirupas.

4) Tarpinė išvada

Dėl visų šių priežasčių Reglamentui Nr. 804/68 neprieštarauja tokie teisės aktai kaip Nyderlandų, numatantys pieninėms pristatyto žalio pieno kainos sumažinimą arba priemoną, atsižvelgiant į jo kokybę.

56. Iš paties šios nuostatos teksto, kur žodžiai „kainos“ ir „produktai“ vartojami daugiskaita, aišku, kad kalbama apie draudimą sulyginti *skirtingų pieno produktų* kainas, t. y. sulyginti pieno ir grietinėlės kainas arba grietinėlės ir sviesto kainas. Čia kalbama apie, pavyzdžiui, tam tikrą valstybės reglamentuojamą arba patvirtintą kryžminį subsidijavimą, kai vieno iš išvardytų produktų kaina būtų sumažinta dirbtinai pakėlus kito produkto kainą. Bendro rinkos organizavimo esmė ir tikslas pabrėžia, kad būtina užkirsti kelią valstybėms narėms pažeisti

B — *Dėl antro ir trečio klausimų: valstybės pagalbos taisyklės*

57. Antru ir trečiu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Europos valstybės pagalbos

33 — Žr. šiuo klausimu 16 išnašoje nurodytą Teisingumo Teismo praktiką.

taisyklės taikomos tokiai kainų sistemai kaip Nyderlandų. Čia nagrinėtina atitiktis dviem valstybės pagalbą reglamentuojančioms nuostatomis: Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 1 dalies specialiajam valstybės pagalbos draudimui ir EB 87 straipsnio 1 dalies bendrajam valstybės pagalbos draudimui.

su Reglamento Nr. 804/68 23 straipsniu, čia taikytinos ir EB 87 straipsnio bei EB 88 straipsnio nuostatos, ir kartu EB sutarties *bendrasis valstybių teikiamos pagalbos draudimas*, taikomas pieno ir pieno produktų gamybai ir prekybai. Tai patvirtina ir Reglamento Nr. 804/68 dvyliktos konstatuojamosios dalies antroji sakinio dalis, kurioje sakoma, kad EB sutarties nuostatos dėl valstybės pagalbos turi būti taikomos (būtent³⁵) pieno sektoriui³⁶.

58. Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 1 dalimi aiškiai draudžiama valstybės pagalba, kurios suma nustatyta pagal pieno arba pieno produktų kainą ar kiekį. Šio *specialiojo valstybės pagalbos draudimo* taikymo sritis dėl sąsajos su kaina ir kiekiu yra siauresnė negu bendro EB 87 straipsnio 1 dalyje numatyto valstybės pagalbos draudimo. Tačiau šioje taikymo srityje Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio nuostatos yra griežtesnės negu EB 87 straipsnis, nes jos nenumato jokių nukrypti leidžiančių nuostatų EB 87 straipsnio 3 dalies prasme ir apsiriboja tik EB 87 straipsnio 2 dalies išimtimis³⁴.

60. Reglamento Nr. 804/68 23 straipsnio žodžiai „jei kitaip nenumatyta šiame reglamente“ jokių būdu nereiškia, kad šio reglamento 24 straipsnio 1 dalis pateikia išsamias taisykles dėl valstybės pagalbos pieno sektoriuje teisėtumo ir neteisėtumo. Antraip 23 straipsnis būtų beprasmis ir neturėtų praktinio poveikio. 24 straipsnio 1 dalyje greičiau nurodomas specialus tam tikros valstybės pagalbos pienui ir pieno produktams draudimas, tačiau nepateikiama išsamių taisyklių.

59. Greta šio specialiojo valstybės pagalbos draudimo, remiantis EB 36 straipsniu kartu

35 — Vokiškos konstatuojamosios dalies redakcijos žodis *grundsätzlich* (būtent) kitų kalbų redakcijose (prancūzų, italų, ispanų, portugalų, olandų ir anglų) nevartojamas.

36 — Šiuo klausimu nepakankamai aiškus yra 2004 m. spalio 14 d. Sprendimas *Ispanija prieš Komisiją* (C-173/02, Rink. I-9735); atrodytų, kad jame Reglamento Nr. 804/68 taisyklė ir išimtis (valstybės pagalbos taikymas įprastais atvejais ir tokios pagalbos draudimas aiškiai reglamente nurodytais atvejais) sukeistos vietomis: „Dėl pagalbos šiame sektoriuje, remiantis Reglamento Nr. 804/68 23 straipsniu kartu su EB 36 straipsniu, EB 87, 88 ir 89 straipsniais taikomi pieno produktų gamybai ir prekybai tik tokiu mastu, koks numatytas bendrą rinkos organizavimą nustatančiose teisėse aktuose“ (Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją* 17 punktas).

34 — Žr. šiuo klausimu Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 1 dalies įžanginę frazę „Pagal EB sutarties 92 straipsnio 2 dalį <...>“, kurią dabar reikia suprasti kaip nuorodą į EB 87 straipsnio 2 dalį.

1. Priemokos valstybės pagalbos draudimo kontekste (Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 1 dalis ir EB 87 straipsnio 1 dalis)

konstatuojamąją dalį, kurioje sakoma, kad EB sutarties nuostatos dėl valstybės pagalbos turi būti taikomos atsižvelgiant į bendrą rinkos organizavimą.

61. Antru klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar tokie nacionalinės teisės aktai kaip Nyderlandų, numatantys prastesnės kokybės žalio pieno kainos sumažinimą ir išskaitytų lėšų naudojimą priemokoms už nuolatinį nepriekaištingos kokybės žalio pieno tiekimą finansuoti, patenka į Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 1 dalies valstybės pagalbos draudimo sritį.

64. Remiantis Teisingumo Teismo praktika, valstybės pagalbos draudimas taikomas esant keturioms sąlygoms. Pirma, tai turi būti valstybės arba iš jos valstybinių išteklių teikiama pagalba. Antra, ji turi daryti įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai. Trečia, ji turi palaikyti pagalbos gavėją. Ketvirta, ji turi iškreipti konkurenciją arba galėti ją iškraipyti³⁷.

62. Komisijos ir A. H. Kuipers teigimu, tokios kokybės priemokos kaip Nyderlanduose yra valstybės parama, o Nyderlandų vyriausybė mano priešingai.

65. Šiuo atveju problemų kyla dėl pirmosios (valstybinių išteklių naudojimas) ir trečiosios (pagalbos gavėjo palaikymo) sąlygų. Toliau pateikiu šių sąlygų apžvalgą.

a) Valstybinių išteklių naudojimas

63. Pagrindinė sąlyga taikyti valstybės teikiamos pagalbos draudimo nuostatas yra valstybės pagalbos buvimas konkrečiu atveju. Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 1 dalyje valstybės pagalbos sąvoka nėra atskirai apibrėžta. Todėl šiame reglamente vartojamą valstybės pagalbos sąvoką reikia aiškinti taip pat, kaip ir EB 87 straipsnyje (ir EB 88 straipsnyje) esančią sąvoką; tai atitiktų ir Reglamentą Nr. 804/68 bei jo dvyliktą

66. Pirmiausia reikia aptarti, ar pieninių mokamos priemokos, atsižvelgiant į tiekiamo pieno kokybę, apskritai laikytinos *pagalba iš*

37 — 2004 m. liepos 15 d. Sprendimas *Pearle ir kt.* (C-345/02, Rink. p. I-7139, 33 punktas) ir 2003 m. liepos 24 d. Sprendimas *Abmark Trans ir Registrungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, Rink. p. I-7747, 75 punktas).

valstybės išteklių ir kartu jų teikimas *priskirtinas valstybei*³⁸.

papildoma našta valstybei arba jos įgaliotai institucijai⁴¹.

67. Reikia remtis faktu, kad ginčytinas priemokas pieno gamintojams moka privačios pieninės ir jos yra skiriamos iš privačių lėšų, t. y. iš už prastesnės kokybės pieną išskaitytų kainos sumažinimų.

68. Vien aplinkybės, kad Nyderlandų pieninės tokias priemokas *privalo* mokėti pagal *teisės aktus*, neužtenka, kad šias priemokas būtų galima priskirti prie valstybės pagalbos³⁹.

69. Remiantis Teisingumo Teismo praktika, vertinant šie du aspektai yra esminiai: pirma, ištekliai, naudojami kokybės priemonėms mokėti, net nebūdami nuolatinio valstybės turtu, turi bent jau būti nuolat kontroliuojami valstybės, t. y. būti kompetentingų nacionalinių institucijų dispozicijoje⁴⁰. Antra, kokybės priemonių mokėjimas turi būti

70. Aplinkybė, kad Nyderlandų pieninės šioje sistemoje galima laikyti valstybės įgaliotomis išmokėjimo tarnybomis ir kad valstybės įgaliota įstaiga COKZ⁴² užtikrina šių išmokėjimų centralizuotą administravimą, patvirtina nagrinėjamų išteklių valstybės kontrolės buvimą. Šiuo tikslu COKZ, remdamasi pieninių pateiktais duomenimis, ne tik apskaičiuoja kokybės priemonių dydį tam tikram laikotarpiui, bet ir pati veikia kaip lėšų perskirstymo tarnyba. Ji perima papildomas lėšas, kurias atskiros pieninės sukaupė sumažinusios kainą, ir perduoda jas būtent toms pieninėms, tuo pačiu lyginamuoju laikotarpiu išskaičiuosoms mažiau kainos sumažinimų, nei turėjo išmokėti priemonių. Komisija posėdyje tai pavadino „virtualiu fondu“. Kitaip nei, pavyzdžiui, byloje *PreussenElektra*⁴³ nagrinėjamu atveju bent dalis

38 — Šiuo klausimu dar žr. sprendimą *Pearle* (nurodyta 37 išnašoje, 34 punktas bei 37 ir 38 punktai); 1991 m. kovo 21 d. Sprendimą *Italija prieš Komisiją* (C-303/88, Rink. p. I-1433, 11 punktas); 2002 m. gegužės 16 d. Sprendimą *Prancūzija prieš Komisiją* (C-482/99, Rink. p. I-4397, 24 punktas) ir 2003 m. lapkričio 20 d. Sprendimą *GEMO* (C-126/01, Rink. p. I-13769, 24 punktas).

39 — 2001 m. kovo 13 d. Sprendimas *PreussenElektra* (C-379/98, Rink. p. I-2099, 59–61 punktai).

40 — 2000 m. gegužės 16 d. Sprendimas *Prancūzija prieš Ladbroke Racing ir Komisiją* (C-83/98, Rink. p. I-3271, 50 punktas) ir sprendimas *Prancūzija prieš Komisiją* (nurodytas 38 išnašoje, 37 punktas). Panašiai šiuo klausimu teigia generalinis advokatas F. G. Jacobs savo 2000 m. spalio 26 d. išvadoje byloje *PreussenElektra*, nurodytoje pirmiau.

41 — 1993 m. kovo 17 d. Sprendimas *Slovan Neptun* (C-72/91 ir C-73/91, Rink. p. I-887, 21 punktas); 1998 m. gruodžio 1 d. Sprendimas *Ecoltrade* (C-200/97, Rink. p. I-7907, 35 punktas); 2001 m. lapkričio 22 d. Sprendimas *Ferring* (C-53/00, Rink. p. I-9067, 16 punktas) ir sprendimas *Pearle* (nurodytas 37 išnašoje, 36 punkto paskutinė sakinio dalis).

42 — Nyderlandų įgyvendinimo nutarimo dėl pieno 2 straipsnyje nurodyta, kad *Productschap Zuivel* veikia valstybės įgaliota, o Nyderlandų pagrindinio nutarimo dėl pieno 3 ir 7 straipsniai patvirtina COKZ suteiktą valstybės įgaliotumą (žr. šios išvados 16 ir 17 punktus).

43 — Nurodyta 39 išnašoje.

kokybės priemonėms naudojamų lėšų iš pradžių pereina „per valstybės rankas“, t. y. jas skirsto valstybės įgaliota įstaiga – COKZ.

73. Tad nagrinėjamu atveju kalbama ne apie valstybės finansuojamą tam tikrų verslo įmonių skatinimą, o greičiau apie valstybės inicijuotą kišimąsi į kainodarą tarp pieninių ir žalio pieno gamintojų (ūkininkų). Nors dėl tokio įsikišimo vieni verslo subjektai pelnosi kitų sąskaita, tam naudojamos lėšos nei netiesiogiai, nei tiesiogiai negali būti kildinamos iš valstybinių⁴⁷.

71. Kokybės priemonių skyrimas taip pat yra Nyderlandų valstybės nustatyta⁴⁴ politika, skirta žemės ūkio produktų kokybei gerinti ir naudojama šiam tikslui įgyvendinti. Šiuo aspektu nagrinėjama byla skiriasi, pavyzdžiui, nuo bylos *Pearle*⁴⁵, kur ginčytini profesinės sąjungos ištekliai buvo gaunami privačių asmenų iniciatyva.

74. Tokiomis aplinkybėmis priemonės negali būti laikomos mokėjimais iš valstybės išteklių.

b) Pagalbos gavėjo palaikymas

72. Kita vertus, kaip ir byloje *Pearle*⁴⁶, nagrinėjamu atveju nėra įrodymų, kad kokybės priemonių mokėjimas galėtų būti *papildoma našta* valstybės finansams. Nors valstybės įgaliota įstaiga gali veikti kaip lėšų perskirstymo tarnyba arba „virtualaus fondo“ patikėtinė, šiuo atveju aišku, kad valstybės institucijos kokybės priemonėms mokėti jokių lėšų neskiria ir kad valstybė čia nepraranda jokių pajamų, kurios jai galėtų priklausyti.

75. Net jeigu, nepaisant šioje išvadoje pateikto požiūrio, galima būtų patvirtinti priemonėms naudojamų išteklių valstybinę kilmę, bet kurio atveju reiktų patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos priemonės apskritai laikytinos pagalbos gavėjo *palaikymu*, kad jas galima būtų traktuoti kaip valstybės pagalbą EB 87 straipsnio ir Regla-

44 — Žr. šiuo klausimu ypač ŽŪ produktų kokybės įstatymo 2 straipsnio 2 dalies f punktą kartu su Nyderlandų pagrindinio nutarimo dėl pieno 3 straipsnio a ir c punktais bei 1994 m. Potvarkio 11 straipsnį.

45 — Sprendimas nurodytas 37 išnašoje, žr. ypač 15, 37 ir 38 punktus (ir pateiktas nuorodas).

46 — Sprendimas *Pearle* (nurodytas 37 išnašoje, 36 punktas).

47 — Žr. 1978 m. sausio 24 d. Sprendimą *van Tiggele* (82/77, Rink. p. 25, 23–25 punktai), kuriame Teisingumo Teismas paneigė valstybės pagalbos teikimo faktą, kai mažmeninėje prekyboje buvo nustatytos minimalios kainos, siekiant pelno gamintojų gamintojų vartotojų sąskaita.

mento Nr. 804/68 24 straipsnio 1 dalies prasme.

siekiant įvykdyti *bendruosius ekonominius įsipareigojimus*⁵⁰.

76. Valstybės teikiama pagalba laikoma bet kokia forma suteikta pagalba, kuri tiesiogiai ar netiesiogiai palaiko tam tikras įmones ar gali būti vertinama kaip ekonominis pranašumas, kurio pagalbą gaunanti įmonė įprastomis rinkos sąlygomis neturėtų⁴⁸.

77. Tad svarbiausia išsiaiškinti, ar tokios priemonės, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, tėra rinkai būdingas užmokestis pieno gamintojui, ar tai yra finansinė nauda, kurios atitinkami pieno gamintojai negalėtų gauti įprastomis rinkos sąlygomis ir dėl kurios jie patenka į palankesnę padėtį konkuruojančių subjektų atžvilgiu⁴⁹.

78. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nesiseniai yra nustatęs, kad priemonėms netaikoma EB 87 straipsnio 1 dalis, jeigu jos laikytinos užmokesčiu už paslaugas, suteiktas

79. Ši mintis patvirtina bendrą principą, pagal kurį valstybės pagalbos taisyklės netaikomos teisiniams santykiams, kuriuose kalbama apie paslaugų teikimą ir rinkai būdingą užmokestį už jas. Asmuo, teikiantis paslaugą ir gaunantis už tai rinkai būdingą užmokestį nėra valstybės pagalbos gavėjas, o veikia rinkoje įprastomis konkurencijos sąlygomis⁵¹.

80. Pagrindinės bylos medžiaga patvirtina, kad Nyderlanduose mokamos priemonės yra *užmokestis* už pieno gamintojų teikiamas paslaugas ir jos negali būti laikomos jiems skiriamu ypatingu palaikymu ar pranašumu. Kokybės priemonės nėra *mokamos antrąkart* atsižvelgiant į anksčiau gautas priemokas už atskirus, izoliuotai traktuojamus žalio pieno tiekimus, t. y. papildomai prie normalios, paprastos mokamos kainos už kokybišką produktą. Šiuo atveju nagrinėjamos priemonės mokamos atsižvelgiant į *kokybės elementą* kartu su *laiko elementu*. Jos naudojamos kaip papildoma paskata už *nuolatinį* nepriekaištingos kokybės žalio pieno teikimą *per tam tikrą laikotarpį*, tad čia kalbama ne

48 — Žr. 2003 m. lapkričio 27 d. Sprendimą sujungtose bylose *Enirisorse* (C-34/01–C-38/01, Rink. p. I-14223, 30 punktas) ir sprendimą *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg* (nurodytą 37 išnašoje, 84 punktas ir paskesnės nuorodos).

49 — 1996 m. liepos 11 d. Sprendimas *SFEI* (C-39/94, Rink. p. I-3547, 60 punktas) ir sprendimas *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg* (nurodytas 37 išnašoje, 87 punktas).

50 — Sprendimas *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg* (nurodytas 37 išnašoje, 87, 89 ir 94 punktai) ir sprendimas *Enirisorse* (nurodytas 48 išnašoje, 31 punktas).

51 — Būtų galima kalbėti apie valstybės pagalbą, jei už teikiamą paslaugą nebūtų gaunama užmokesčio arba jei paslauga būtų teikiama lengvatinėmis sąlygomis. Žr. šiuo klausimu sprendimą *GEMO* (nurodytas 38 išnašoje, 29 punktas) ir 1988 m. vasario 2 d. Sprendimą sujungtose bylose *Van der Kooy ir kt. prieš Komisiją* (67/85, 68/85 ir 70/85, Rink. p. 219, 28 punktas) ir sprendimą *SFEI* (nurodytas 49 išnašoje, 62 punktas).

apie mokėjimą už atskirus tiekimus, o apie atlyginimą už *ilgalaikę kokybę*. Kad gautų priemoną už kokybę, atitinkamas gamintojas turi per dvylikos savaičių laikotarpį tiekti pieną, kuriam per šį laikotarpį buvo skirtas ne daugiau kaip vienas kainos sumažinimo taškas ir kuriame nenustatyta pienui nebūdingų antibakterinių medžiagų⁵².

81. Sunkiau atsakyti į klausimą, ar tokio užmokesčio, kokybės priemonos forma, dydis yra būdingas rinkai, nes čia kalbama apie griežtai reglamentuojamą rinką⁵³. Tačiau būdingumą rinkai galima būtų paneigti tik tuo atveju, jeigu mokamos priemonos būtų didesnės, nei galimos gauti neribojant rinkos dalyvių veiksmų laisvės. Nagrinėjamu atveju aišku, kad atskiriems gamintojams išmokėtų priemonų už kokybę pinigine išraiška buvo gana maža⁵⁴. Šiuo atžvilgiu neatrodo, kad priemonas gavę pieno gamintojai negalėtų gauti tokio dydžio kokybės priemonų normaliomis rinkos sąlygomis, t. y. be valstybės poveikio kainodarai.

82. Tai, kad priemonų dydis gali svyruoti, nereiškia, jog šios priemonos nėra rinkai būdingas užmokestis. Greičiau priešingai – yra visiškai normalu, kad laikotarpiu, kai palyginti daug gamintojų pateikia prastesnės kokybės žalią pieną, gamintojai, nuolat pristatantys nepriekaištingos kokybės pieną, gauna atitinkamai didesnes priemokas, nes jų kokybės siekis šiuo laikotarpiu yra itin vertingas. Ir atvirkščiai – jeigu tam tikru laikotarpiu palyginti daug gamintojų pateikia nepriekaištingos kokybės žalią pieną, priemonų dydis mažėja, nes jų kokybės siekis šiuo laikotarpiu yra mažiau vertingas.

83. Siekiant išsamiai apžvelgti situaciją, reikėtų paminėti, kad tiekiamo pieno kokybė tikrinama pagal iš anksto nustatytus kriterijus ir prižiūrint specialiai šiam tikslui įkurtai pieno kontrolės stočiai (1994 m. Potvarkio 10 straipsnio 1 dalis kartu su Nyderlandų pagrindinio nutarimo dėl pieno 7 straipsniu)⁵⁵. Remiantis pateikta informacija, visi

52 — Žr. 1994 m. Potvarkio 11 straipsnio 1 dalį.

53 — Bendrijos teisės aktų leidėjas pats daro lemiamą poveikį rinkos jėgų veiksmų laisvei, įvesdamas kainų sistemą su tiksline pieno kaina ir intervencinėmis tam tikrų pieno produktų kainomis bei paremdamas šią sistemą apsauginiais mechanizmais, veikiančiais visoje Bendrijos teritorijoje ir galinčiais turėti įtakos eksporto leidimui bei prekybai su trečiosiomis šalimis.

54 — Žr. šios išvados Nr. 23.

55 — Panašų kriterijų Teisingumo Teismas nustatė sprendime *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg* (nurodytas 37 išnašoje, 90 punktą), pagal kurį pirmiausia būtina nustatyti objektyvius ir skaidrius parametrus, kuriais remiantis paskaičiuojamas atlygis. Kiti Teisingumo Teismo šiame sprendime (89–93 punktai) nustatyti kriterijai susiję su specialiu užmokesčio už bendrųjų ekonominių įsipareigojimų vykdymą atveju, tad nagrinėjamoje byloje jie netaikytini.

gamintojai, kurių tiekama produkcija atitinka nustatytus kokybės kriterijus, automatiškai gauna priemokas. Tad gamintojų diskriminacija šiuo atveju negresia.

84. Šiomis aplinkybėmis Nyderlandų pienuių mokamos priemonos už nuolatinį nepriekaištingos kokybės žaliao pieno tiekimą nėra valstybės teikiama pagalba EB 87 straipsnio ir Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 1 dalies prasme, o laikytinos atlygiu už ypatingą gamintojų siekį pateikti kokybišką produktą.

2) Kainos sumažinimai reikalavimų pagal valstybės pagalbos taisyklės neįgyvendinti priemonių ir informuoti Komisiją atžvilgiu (EB 88 straipsnio 3 dalis)

85. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia nustatyti, ar tokie teisės aktai kaip Nyderlandų, numatantys kainos sumažinimus, pristatčius prastesnės kokybės žalią pieną, ir iš jų finansuojamas priemokas už nuolatinį nepriekaištingos kokybės žaliao pieno tiekimą, patenka į EB 88 straipsnio 3 dalies reikalavimo neįgyvendinti priemonių ir informuoti Komisiją taikymo sritį.

86. EB 88 straipsnio 3 dalies reikalavimas neįgyvendinti priemonių ir informuoti Komisiją iš esmės taikytinas tik *išlaidas patiriančiai pusei*, t. y. valstybės pagalbos skyrimui jos gavėjui arba gavėjams. *Pajamas gaunanti pusė*, t. y. mokesčių rinkimas valstybės pagalbos finansavimui, paprastai nėra įpareigota laikytis reikalavimo neįgyvendinti priemonių ir informuoti Komisiją.

87. Šis reikalavimas neįgyvendinti priemonių ir informuoti Komisiją valstybės pagalbos finansavimui taikomas išimtiniais atvejais, t. y., tik jei pajamas gaunanti ir išlaidas patirianti pusė yra tiesiogiai ir neatskiriamai susijusios⁵⁶.

88. Nagrinėjamos bylos atveju yra daug faktų, patvirtinančių tokią tiesioginę ir neatskiriamą sąsają tarp kainos sumažinimų, pristatčius žemesnės kokybės žalią pieną, ir iš jų finansuojamų priemonių už nuolatinį nepriekaištingos kokybės pieno tiekimą. Itin svarbu, kad remiantis 1994 m. Potvarkio 11 straipsnio 2 dalimi priemonės už 100 kg

56 — Žr. ypač 2003 m. spalio 21 d. Sprendimą *Van Calster ir kt.* (sujungtos bylos C-261/01 ir C-262/01, Rink. p. I-12249, 49 punktą), taip pat sprendimus *Enirisorse* (nurodytas 48 išnašoje, 43–45 punktai) ir *Pearle* (nurodytas 37 išnašoje, 29 ir 30 punktai). Išsamus šių klausimų problematikos nagrinėjimas pateiktas 2004 m. kovo 4 d. generalinio advokato L. A. Geelhoed išvados byloje *Streekgewest* (C-174/02) ir *Pape* (C-175/02) (šiuo metu Teisingumo Teisme nagrinėjama byla), 32 ir paskesniuose punktuose.

pieno suma nustatoma taip, kad išmokėtų priemonų suma per atitinkamą laikotarpį atitiktų arba maždaug atitiktų išskaitytų kainos sumažinimų sumą. Tad išskaityti kainos sumažinimai skirti tik vienam tikslui – priemonoms finansuoti.

C — *Baigiamoji pastaba*

89. Kaip minėta⁵⁷, priemoka už kokybišką pieną, nagrinėjamu atveju mokama Nyderlanduose, nėra valstybės pagalba EB 87 straipsnio prasme. Todėl priemonoms finansuoti naudojamiems kainos sumažinimams netaikytinas EB 88 straipsnio 3 dalies reikalavimas neįgyvendinti priemonių ir informuoti Komisiją nėra taikomas.

91. Savo rašytinėse pastabose A. H. Kuipers nurodo, kad Nyderlandų kainos sumažinimo sistema gali prieštarauti Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos⁵⁸ 6 straipsnio garantijoms. Šiuo aspektu jis, be kita ko, remiasi asmens nekaltumo prezumpcija.

3) Tarpinė išvada

90. Remiantis išdėstytais argumentais, EB 87 straipsnio 1 daliai ir EB 88 straipsnio 3 daliai bei Reglamento Nr. 804/68 24 straipsnio 1 daliai neprieštarauja tokie nacionalinės teisės aktai kaip Nyderlandų, numatantys prastesnės kokybės žalio pieno kainos sumažinimą ir išskaitytų lėšų naudojimą priemonėms už nuolatinį nepriekiaštingos kokybės žalio pieno tiekimą finansuoti.

92. Šis argumentas atmestinas dėl šių priežasčių: Bendrijos teisės sistema užtikrina tokias pačias pagrindines teises, kokios išdėstytos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 6 straipsnyje. Tačiau šiuo atveju taikyti nekaltumo prezumpcijos principą iš esmės neteislinga, nes Nyderlandų kainos sumažinimų sistema yra jokių būdu ne valstybės sankcijų mechanizmas, o tiesiog valstybės kišimasis į kainodarą. Nėra pagrindo šios bylos nagrinėti ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą aspektu; iš bylos dokumentų matyti, kad A. H. Kuipers turėjo visas galimybes pareikšti savo nuomonę ir daugeliu jų pasinaudojo.

⁵⁷ — Žr. šiuo klausimu komentarus šios išvados 15 ir 16 punktuose.

⁵⁸ — Pasirašyta 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje.

VI — Išvada

93. Remdamasi išdėstytais argumentais, siūlau Teisingumo Teismui atsakyti į *College van Beroep voor het bedrijfsleven* jam pateiktus prejudicinius klausimus taip:

- „1. 1968 m. birželio 27 d. Tarybos reglamentui (EEB) Nr. 804/68 dėl bendro pieno ir pieno produktų rinkos organizavimo neprieštarauja tokie nacionalinės teisės aktai kaip Nyderlandų, numatantys pieninėms pristatyto žalio pieno kainos sumažinimą arba priemokas, atsižvelgiant į jo kokybę.
2. EB 87 straipsnio 1 daliai ir EB 88 straipsnio 3 daliai bei 1968 m. birželio 27 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 804/68 dėl bendro pieno ir pieno produktų rinkos organizavimo 24 straipsnio 1 daliai neprieštarauja Nyderlandų nacionalinės teisės aktai, numatantys prastesnės kokybės žalio pieno kainos sumažinimą ir išskaitytų lėšų naudojimą priemokoms už nuolatinį nepriekaištingos kokybės žalio pieno tiekimą finansuoti.“